

Karlstads universitet
Rektor

Luntnakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Stella Annani
08-563 085 69
Stella.annani@hsv.se
BESLUT

2011-09-06
Reg.nr 641-5701-10

Beslut om tillstånd att utfärda psykologexamen

Högskoleverket beslutar att inte ge Karlstads universitet tillstånd att utfärda psykologexamen.

Ansökan och ärendets hantering

Karlstads universitet har den 15 oktober 2010 ansökt till Högskoleverket om tillstånd att utfärda psykologexamen. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: professor Bo Melin, Karolinska institutet (ordförande), professor Pekka Santtila, Åbo akademi, Karin Sigward Ståhl, leg. psykolog och enhetschef vid Södertälje BUP-mottagning, och psykologstudent Rebecca Andersson, Uppsala universitet.

Gruppen av sakkunniga har under ett förberedande möte granskat och diskuterat ansökan. Vid ett besök på Karlstads universitet den 31 maj 2011 har intervjuer gjorts med rektor, dekanus, programansvarig, lärare, handledare, verksamhetsansvariga inom landsting/kommun och studenter från närliggande huvudområden och program. Även lokalerna har bedömts vid besöket. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de kvalitetsaspekter som Högskoleverket har utarbetat. De sakkunnigas bedömning är att förutsättningarna vid Karlstads universitet för att bedriva psykologutbildning är otillräckliga. Den allvarligaste bristen är enligt bedömargruppen att lärarresursen är otillräcklig och att de ekonomiska ramarna för programmet inte framgår av ansökan. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Beslut

Högskoleverket beslutar att inte ge Karlstads universitet tillstånd att utfärda psykologexamen.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av utredaren Stella Annani i närvaro av stabschefen Lennart Ståhle och avdelningschefen Maria Sundkvist.

Lars Haikola

Stella Annani

Kopia till:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

**Prövning av ansökan om tillstånd att
utfärda psykologexamen vid
Karlstads universitet**

Reg. nr 641-5701-10

Bedömarens yttrande

Innehåll

Innehåll	2
Karlstads universitet	3
Utbildningen	3
Organisation	3
Programmets utformning	4
Lärarkompetens och akademisk miljö	4
Infrastruktur	5
Styrdokument	5
Kvalitetsarbete och studentinflytande	5
Samverkan och internationalisering	6
Bedömning	7
Utbildningens förutsättningar	7
Lärarkompetens	7
Utbildningsmiljö	7
Infrastruktur	8
Utbildningens utformning	8
Styrdokument	8
Undervisning, kurslitteratur och examination	8
Utbildningens resultat	9
Säkring av examensmålen	9
Samlat omdöme	10

Karlstads universitet

Karlstads universitet inkom den 15 oktober 2010 till Högskoleverket med en ansökan om tillstånd för psykologexamen. Lärosätet ger utbildning i huvudområdet psykologi på såväl grundnivå, avancerad nivå som forskarnivå. Forskarutbildningen startade vid årsskiftet 2006. Sedan starten har fyra licentiatuppsatser och två doktorsavhandlingar producerats. På grundnivå ges även sedan 2008 ett kliniskt program för vård- och stödsamordnare, samt sedan 2009 ett masterprogram för vård- och stödsamordnare med inriktning mot kognitiv beteendeterapi. Ambitionen är att psykologprogrammet delvis ska ges i samarbete med Högskolan i Lillehammer i Norge.

Utbildningen

Karlstads universitet planerar för en antagning av 40 studenter per år. Under programmets två sista år räknar man med att anta ytterligare 10 studenter som kommer att komplettera sin norska kandidatutbildning för att få ut en psykolog-examen i Sverige. Lärosätet räknar med en genomströmning på 80 procent.

Organisation

Vid universitetet finns fyra fakulteter. Psykologi ligger inom fakulteten för ekonomi, kommunikation och IT. Området hälsa, som för närvarande är utspritt på tre fakulteter, uppges vara en av de starkaste utbildnings- och forskningsmiljöerna vid Karlstads universitet. Ett förslag om inrättandet av en hälsoakademi har därför gått till universitetsstyrelsen. Tanken är att förbereda för en hälsohögskola inom universitetet.

Psykologiämnet utgör en egen avdelning med en avdelningschef som ansvarar för arbetsmiljö, personal och ekonomi. Inom psykologiämnet finns också en ämnesföreträdare, som är ämnets vetenskapligt mest meriterade professor. För ämnets utbildningsprogram finns programansvariga som tillsammans med studievägledare och ämnesadministratörer ingår i en central administrativ enhet vid fakulteten.

De programansvariga har det övergripande ansvaret för verksamheten inom respektive program. För de fristående kurserna finns kursledare som ansvarar för schemaläggning och kvalitetsarbete.

När forskarutbildningen i psykologi inrättades var det med förbehållet att den inte skulle finansieras av de forskningsmedel som fördelas centralt från universitetet. Detta har inneburit att de flesta av doktoranderna är finansierade av andra organisationer eller företag. Tre av doktoranderna har sin finansiering helt eller delvis via fakulteten.

Programmets utformning

Utbildningens lokala mål och profil

I ansökan uppges att psykologprogrammet ska ge en generalistutbildning med en profil mot hälso- och sjukvård. Det finns två forskningsprofiler inom ämnet psykologi, en klinisk och en konsumentpsykologisk med inriktning mot transportforskning. Den kliniska profilen omfattar forskning inom schizofreni, Aspergers syndrom, ADHD hos barn och vuxna, psykisk traumatisering och posttraumatisk stress hos barn, samt effekter och processer i psykiatrisk behandling. Den kliniska profilen omfattar från våren 2011 också forskning om KBT vid skolk och skolvägran.

Utbildningens uppläggnig

Utbildningen omfattar totalt sju delområden om 27 kurser. Delområdena är:

- Allmän psykologi (52,5 hp)
- Individen och samhället, gruppen och organisationen (42,5 hp)
- Psykologins vetenskapliga metoder och psykologisk forskning (59,5 hp)
- Klinisk psykologi (65,5 hp)
- Behandling och självkänedom (52,5 hp)
- Självkänedom och kliniska färdigheter (5 hp)
- Verksamhetsförlagd utbildning (22,5 hp).

Utöver kurser i psykologi ingår moment från andra ämnen om 20 högskolepoäng.

Verksamhetsförlagd utbildning

Ett gammalt centralt avtal som finns mellan Karlstads universitet och Landstinget i Värmland håller f.n. på att förnyas och kommer, enligt uppgift, att vara färdigt under hösten 2011. I detta ska utrymme finnas för ett eventuellt psykologprogram. Avtalet omfattar bl.a. praktikplatser för studenter från universitetets vårdutbildningar och ersättningsnivåer. Arbetsförmedlingen, Karlstads kommun och Hammarö kommun kan också ta emot några psykologstudenter. Samtal har också förts med Innlandssykehuset om samverkan kring praktikplatser.

Självkänedom och kliniska färdigheter

Istället för egenterapi kommer lärosätet att under termin fyra och fem ge en kurs som heter Självkänedom och kliniska färdigheter om sammanlagt fem (två respektive tre) högskolepoäng.

Lärarkompetens och akademisk miljö

Den sammanlagda lärarresursen motsvarar en heltidsekvivalent. Den utgörs av fyra professorer (varav en är adjungerad professor med sin anställning vid

Landstinget i Värmland och en är gästprofessor), elva disputerade lektorer (två docenter och nio doktorer) och ytterligare tolv lärare som alla saknar doktorsexamen. Nio av lärarna är legitimerade psykologer och sex stycken är legitimerade psykoterapeuter. Större delen av lärarna är tillsvidareanställda (24 av 27) och det råder jämn könsbalans i lärarkåren (10 kv/14 m)¹. Fyra av adjunkterna är också doktorander. Totalt finns det 18 doktorander.

Personalfördelningen på programmet beräknas till 30 procent adjunktstid, 50 procent lektorstid och 20 procent professorstid. När det gäller timdelningen i programmet ligger den på 12,37 undervisningstimmar per högskolepoäng.

Infrastruktur

Biblioteket har 230 datorarbetsplatser, 1200 sittplatser samt 28 grupprum och studieceller. Det finns också ett resursrum med datorer och programvaror, som är anpassat för dyslektiker och för studenter med rörelsehinder. Studenterna kan hemifrån nå databaser, beställa artiklar eller låna böcker på distans och distansstudenter kan även få dessa hemskickade. Det finns en särskild kontaktbibliotekarie för psykologiämnet.

Psykologilaboratoriet, Human Performance Laboratory, vid Karlstads universitet används både av forskare och av studenter i samband med studier av avslappning med hjälp av flyttankar.

Vid en eventuell start av ett psykologprogram planeras en utbyggnad av laboratorieverksamheten, psykoterapimottagningen och tjänsterum.

Styrdokument

Programmets utbildningsplan som omfattar 300 högskolepoäng är inte fastställd. Som behörighetskrav anges grundläggande behörighet samt matematik B och samhällsvetenskap A (områdesbehörighet 5). Utbildningsplanen anger inriktningen hälsa och sjukvård men inga lokala mål.

Kvalitetsarbete och studentinflytande

Varje år gör de olika avdelningarna inom fakulteten ett kvalitetsbokslut med utgångspunkt i frågeställningar som fastställs av fakultetsnämnden. För att utveckla rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet har också så kallade fakultetsaudits genomförts.

Alla kurser utvärderas vid varje kurstillfälle och, enligt ansökan presenterar lärarna i samband med kursstart en sammanställning av den tidigare studentgruppens synpunkter och redogör för eventuella förändringar som gjorts med anledning av dessa. Studenterna ges också möjlighet att utvärdera sin utbildning ett par år efter det att den avslutats.

¹ Ytterligare två lektorstjänster i psykologi har utlysts, men det är oklart hur mycket av deras undervisning som skulle ligga inom det planerade psykologprogrammet.

Resultaten från kursvärderingarna i psykologi diskuteras i ämnesrådet där såväl studenter som kursledare från de olika nivåerna finns representerade. Sammanställningen från kursvärderingarna läggs också ut på kursens hemsida.

Under 2010 har tid avsatts vid tjänsteplaneringen för deltagande i pedagogiska seminarier, som behandlat examination, examinationsformer, frågor rörande bedömning och högskolepedagogik.

Lärarna har möjlighet att delta i doktorandkurserna. Medel har också avsatts från fakulteten för en av adjunkterna som går forskarutbildning och beräknas disputeras under 2011. Ytterligare en adjunkt har fått medel för att delta i en ämnesdidaktisk utbildning med möjlighet till påbyggnad upp t.o.m. master-nivå.

Samverkan och internationalisering

Samverkan finns med Högskolan i Lillehammer, bl.a. i form av att en av doktoranderna har sin handledare där. I ansökan uppges att diskussioner inleddes hösten 2009 om ett samarbete både vad gäller forskarutbildningen och ett framtida psykologprogram.

Bedömning

Utbildningens förutsättningar

Lärarkompetens

Den samlade lärarresursen uppgår till motsvarande en heltidsekvivalent. Fler lärare kommer att behöva rekryteras om ett psykologprogram startas. Bedömargruppen har förståelse för att full personaltäckning inte kan föreligga innan man startar ett så pass långt program som psykologprogrammet utgör. Någon detaljerad plan för hur man tänker sig denna rekrytering, både vad gäller antal lärare och typ av kompetens som behövs, finns dock inte. Inte heller någon av lärosätet godkänd budget eller någon rekryteringsplan finns i nuläget. Istället anförde rektor och dekan omfördelning av resurser vid ett eventuellt examenstillstånd från Högskoleverket. En icke proaktiv budget omöjliggör en bedömning avseende de ekonomiska ramarna för programmet. Bedömargruppen har förstått att det inte är lätt att rekrytera kompetenta lärare. Även landstingets representanter uppgav vid platsbesöket att läget är bekymmersamt när det gäller att rekrytera psykologer till verksamheten. En möjlighet vore om landstinget, givet det stora behov av psykologer som finns inom regionen särskilt med tanke på generationsväxlingen, kunde bidra i större utsträckning genom adjungerade lärare. En adjungerad professor finns visserligen.

Fakulteten har ett relativt kraftigt sparbetning. Detta gör det än mer viktigt att de ekonomiska förutsättningarna för programmet tydliggörs och garanteras. Visserligen finns en beredvillighet att göra omfördelningar inom fakulteten/universitetet, men en konkretare plan för hur det ska ske behövs.

I den budget för programmet som redovisats i ansökan finns inga poster avseende kostnader i samband med en start av programmet angivna. Någon särskild tid för att skriva ansökan har heller inte tilldelats den prefekt som samordnat ansökan. En grupp lärare, däribland den adjungerade professorn och den kliniska professorn, har deltagit aktivt i planeringen av programmet och lärarna har fått möjlighet att läsa och diskutera utkast. Det finns ett stort engagemang i lärarkåren för att få till stånd ett psykologprogram i Karlstad.

Lärarna har sedvanlig avsatt tid för forskning.

Den samlade bedömningen av lärarresursen är att den är otillfredsställande.

Utbildningsmiljö

Utbildningsmiljön finner bedömargruppen i stort tillfredsställande, speciellt med tanke på forskarutbildningen som startade så nyligen som 2006. Utan att initialt få del av fakultetsmedel har man lyckats bygga upp en forskningsmiljö med relativt många doktorander varav de flesta är doktorander finansierade med hjälp av externa medel. Många av lärarna är också aktiva när det gäller att pro-

ducera artiklar och det uppgavs vid platsbesöket att ämnet är bland de mest forskningsaktiva vid Karlstads universitet. Man kan ändå konstatera att den nuvarande lärarkårens forskningsintressen inte täcker många av de centrala ämnesområden inom psykologin som ingår i ett psykologprogram. Utan en konkretare rekryteringsplan är det inte möjligt att se hur situationen på denna punkt skulle utvecklas.

Det finns också andra vårdprogram, framför allt de nystartade programmen för vård- och stödsamordnare som finns både på grundnivå och på avancerad nivå. Detta ser bedömargruppen som positivt då det kan bidra med erfarenheter som kan vara relevanta för att anordna ett psykologprogram.

Den samlade bedömningen av utbildningsmiljön är att den är tillfredsställande.

Infrastruktur

Det finns laborationssalar och en god infrastruktur via biblioteket. Samtidigt kommer man att behöva bygga ut lokalerna om man startar upp ett nytt program. Någon konkretion i planerna och ekonomin kring detta har inte redovisats.

Den samlade bedömningen av infrastrukturen är att den är otillfredsställande.

Utbildningens utformning

Styrdokument

Det finns kursplaner till programmets samtliga kurser. Både utbildningsplan och kursplaner är utformade i enlighet med högskoleförordningen.

Aspekten styrdokument bedöms som tillfredsställande.

Undervisning, kurslitteratur och examination

Inriktningen mot KBT finner bedömargruppen väl motiverad med tanke på evidensläget, och eftersom det är psykologer med denna inriktning som i stor utsträckning efterfrågas idag. Det finns dessutom redan erfarenhet av att ge grundläggande utbildning i KBT både som uppdragsutbildning och inom vård- och stödsamordnarprogrammet på masternivå. Däremot var denna inriktning i ansökan inte explicit motiverad av ett evidensstänkande. Med tanke på att evidensläget hela tiden utvecklas kan det anses problematiskt. För att kunna utöva evidensbaserad psykologisk praktik genom hela sin kommande yrkeskarriär, anser bedömargruppen att psykologstudenter kontinuerligt behöver tränas i kritiskt, vetenskapligt förhållningssätt. Mot bakgrund av det som sagts kan detta ses som lika viktigt som att erbjuda en viss skolbildning.

Utbildningen är relativt traditionellt utformad. Litteraturlistorna behöver ses över då de ibland är lite väl omfattande. Det framgår inte heller om kurslitteraturen är utformad så att den säkrar kunskapsmässig progression. Några moment i utbildningen bedöms som bristfälliga. Det gäller främst neuropsykologi, inlärningspsykologi och arbets- och organisationspsykologi. Studenterna behöver få mer kunskaper inom de två första områdena och kursplanen ges ett klarare innehåll avseende det sista området. Inte heller är progressionen genom utbildningen tydligt framskriden. På vilket sätt har t.ex. differentialpsykologin en progression gentemot neuropsykologisk testning? Vilken är inlärningspsykologins roll för kognition/kognitiva processer och psykologisk behandling (KBT)? Utifrån de preliminära kursplanerna som de sakkunniga i bedömggruppen fått ta del av, bedöms orientering i andra psykologiska behandlingsformer än KBT som otillräcklig.

När det gäller examinationen av den verksamhetsförlagda utbildningen bör examinationskriterierna göras tydligare för att bli examinerbara.

Landstingets representanter bekräftade under intervjun att landstinget kommer att bidra med 30 platser för VFU. Arbetsförmedlingens representant uppger att man avser att ta emot två till tre studenter. Det kommer att behövas cirka 50 platser, om man inkluderar de norska studenterna som eventuellt kommer att ansluta termin 7. Vid platsbesöket var det inte riktigt klart hur alla platser skulle ordnas. VFU är ett stort åtagande för landstinget som själv, som ovan nämnts, har en viss underbemanning. Denna positiva inställning från landstingets representanter skapar dock goda förutsättningar för att utveckla samarbetet mellan ett eventuellt psykologprogram och landstinget. Det vore därför bra om ett undertecknat avtal fanns för att garantera att eventuella framtida psykologstudenter i Karlstad får en praktikplats. Arbetsförmedlingen och andra avnämare kan stå för ett par platser. Även avtal med Innlandssykehuset vore en god idé om man tänker sig att en del av studenterna ska kunna göra sin VFU där.

Den samlade bedömningen av denna aspekt är att den är otillfredsställande.

Utbildningens resultat

Säkring av examensmålen

Vad berör säkring av examensmålen, så är kraven för dessa inte klart dokumenterade. Exempelvis går det inte att finna vilka kriterier som gäller för olika betygsgader.

Det finns ett välutvecklat system för att ta hand om kursvärderingar. Studentinflytandet bedöms också som gott, både sett ur ett formellt och ett informellt perspektiv. Dock har ingen student varit representerad i någon planeringsgrupp inför ansökan om ett psykologprogram.

Bedömargruppen ser positivt på det system för kvalitetssäkring som finns kring de självständiga arbetena i psykologi. Lärarna samlas för att läsa självständiga arbeten och diskutera bedömningen av dessa.

De brister som bedömargruppen har konstaterat vad gäller lärarresursen, lokalfrågan och ekonomi, där det tydligt saknas konkretion i planerna, visar på att kvalitetssäkringssystemet behöver ses över i fråga om inrättande av nya utbildningar. Mer samverkan mellan nivåerna i universitetsorganisationen krävs.

Bedömningen är att denna aspekt är otillfredsställande.

Samlat omdöme

Bedömargruppen fann vid platsbesöket ett högt engagemang hos lärarkåren och hos personal i berörda verksamheter. Den allvarligaste bristen är att lärarresursen är otillräcklig och att de ekonomiska ramarna för programmet inte framgår av ansökan. En tydlig rekryteringsplan avseende lärare saknas. De ekonomiska ramarna för programmet framgår inte av ansökan och blev inte tydligare i och med platsbesöket. Inte heller fanns budget för uppstartskostnader eller särskilda pengar avsatta för arbetet med själva ansökan. Samtidigt som det regionala behovet för en psykologutbildning uttalades av nära samtliga intervjuade grupper och avnämningar, inte minst från landstingets sida, framkom ringa proaktivitet i ekonomiska termer som avspeglade detta behov.

Utbildningsmiljön bedöms som tillfredsställande. Bedömargruppen ser positivt på uppbyggnaden av forskarutbildningen inom ämnet, men ser det också som bekymmersamt att forskarutbildningen i psykologi inte tilldelas tillräckliga medel från fakulteten, och bara i begränsad omfattning täcker centrala områden inom psykologin.

När det gäller utbildningens utformning så bedöms styrdokumentet vara tillfredsställande, men bedömargruppen framför viss kritik mot utbildningens innehåll och önskar se en tydligare progression genom de fem åren. För att säkra den verksamhetsförlagda utbildningen behövs påskrivna avtal med de huvudmän som man avser att samarbeta med. Infrastrukturen är god vad gäller biblioteksresurser men konkreta planer behövs när det gäller lokalfrågan.

Säkringen av examensmålen bedöms som otillfredsställande med tanke på att kvalitetssäkringssystemet har brister. Mer samverkan behövs mellan de olika nivåerna inom universitetsorganisationen.

Mot bakgrund av ovanstående bedömning rekommenderar bedömargruppen att Karlstads universitets ansökan om att få starta ett psykologprogram avslås.

Professor Bo Melin, Karolinska institutet (ordförande)

Professor Pekka Santtila, Åbo akademi

Karin Sigward Ståhl, leg. psykolog och enhetschef vid Södertälje BUP-mottagning

Rebecca Andersson, psykologstudent vid Uppsala Universitet

Högskoleverket fattade beslut i ärendet den 6 september 2011.